

W ustawodawstwie polskim klauzula sumienia jest uregulowana wprost w ustawie z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty [6], gdzie w art. 39 wyraźnie stwierdza się, że lekarz może powstrzymać się od wykonania świadczeń zdrowotnych niezgodnych z jego sumieniem. Kolejny przykład może stanowić ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej [7]. Jednak w razie konfliktu sumienia, podczas realizacji obowiązku nałożonego zgodnie z prawem, można powołać się także bezpośrednio na przepisy konstytucyjne, a dokładnie na art. 53 ust. 1, który brzmi: „Każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii”.

BIBLIOGRAFIA:

1. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7.10.2015 r., K 12/14, OTK-A 2015, nr 9, poz. 143
2. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15.01.1991 r., U 8/90, OTK 1991, poz. 8
3. Winczorek P., Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Warszawa 2000.
4. Sztychmiller R., Ochrona życia przez klauzulę sumienia, „Studia Prawnoustrojowe” 2018, vol. 41.
5. Sztychmiller R., Klauzula sumienia, [in:] Leksykon prawa wyznaniowego. 100 podstawowych pojęć, ed. A. Mezglewski, Warszawa 2014.
6. Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U. z 2023 r., poz. 1516 t.j.)
7. Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. z 2022 r., poz. 2702 t.j.).

УДК 347

Майка Н. В.

*к.ю.н., доцент кафедри цивільного права
і процесу, Західноукраїнський
національний університет*

ОЗНАКИ ГІГ-КОНТРАКТУ ЯК ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ

У сучасному цифровому світі все частіше люди працюють віддалено. Ця тенденція посилилася під час пандемії COVID-19 2020 року і набуває нових обертів з кожним днем.

За даними DOU, у 2023 році частка гіг-контракторів зросла з 1% до 5%. Компанії активніше використовують гіг-контракти, ніж аутсорсингові й аутстафінгові [1]. Незважаючи на прийнятий у 2021 р. Закон "Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні" [2] (далі Закон) це доволі низький показник, враховуючи розвиток цифрової індустрії у світі. Досі більшість фрілансерів та ІТ-компанії не використовують цей вид договору у

своїй практиці, так як цей вид зобов'язань є новим для вітчизняної правової системи. Водночас, у квітні 2024 року Європейський парламент проголосував за нові правила для покращення умов праці працівників гіг-економіки. Директива ЄС про працівників платформ має на меті виправити статус зайнятості тих, хто був неправильно класифікований як самозайнятий, підвищити прозорість і врегулювати використання алгоритмів і даних у прийнятті рішень щодо працівників платформи [3]. А так як Україна обрала для себе євроінтеграційний курс, визначення юридичної характеристики гіг-контакту є надзвичайно актуальною сьогодні.

Можливість укладати гіг-контракти з'явилася після запуску Дія City на початку 2022 року. Водночас, ІТ компанії мають право співпрацювати й за звичайними трудовими договорами або іншими цивільно-правовими договорами.

Термін "гіг" походить від терміну для окремих виступів виконавців розважальних індустрії. Гіг-контракт є складовою системи гіг-економіки (англ. *Gig Economy*) — це економічна система, в якій люди (відомі як гіг-працівники, або гіг-контрактори) займаються фрілансом та/або додатковою зайнятістю [4].

Відповідно до ст. 1 Закону, гіг-контракт – цивільно-правовий договір, за яким гіг-спеціаліст зобов'язується виконувати роботи та/або надавати послуги відповідно до завдань резидента Дія Сіті як замовника, а резидент Дія Сіті зобов'язується оплачувати виконані роботи та/або надані послуги і забезпечувати гіг-спеціалісту належні умови для виконання робіт та/або надання послуг, а також соціальні гарантії. Гіг-контракт – це особлива форма цивільно-правового договору щодо виконання роботи та/або надання послуги, тобто до цього виду зобов'язання можуть бути застосовані положення глав 61 та 63 ЦК України, які визначають регулювання подібних договірних конструкцій із специфікою визначеною у спеціальному Законі. Відповідно до ст. ст. 16, 17 Закону, за відсутності підтверджень укладення та/або виконання гіг-контракту не може вважатися вступом у трудові відносини. Закон чітко виокремлює трудовий контракт та гіг-контракт. Цивільно-правовий договір не вважається гіг-контрактом, якщо в ньому прямо не зазначено про укладення саме гіг-контракту (ч. 3 ст.17 Закону).

Цей договір є двостороннім, так як, обидві сторони наділено взаємними (кореспондуючими) правами та обов'язками. Так виконавець зобов'язується надавати послуги відповідно до завдань замовника, а замовник зобов'язується оплачувати надані послуги і забезпечувати гіг-спеціалісту належні умови для надання послуг, а також соціальні гарантії. Сторонами контракту є гіг-спеціаліст (фізична особа, яка за гіг-контрактом є виконавцем та/або виконавцем) та резидент Дія Сіті (юридична особа, яка відповідно до Закону набула статусу резидента Дія Сіті та згідно з інформацією, що міститься у реєстрі Дія Сіті, перебуває у зазначеному статусі).

Гіг-контракт укладається у письмовій (електронній) формі. Договір є укладеним, якщо сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору. Строк дії, права, обов'язки та відповідальність сторін, винагорода гіг-спеціаліста, умови припинення та інші умови визначаються у гіг-контракті за домовленістю сторін, з урахуванням особливостей, визначених спеціальним Законом. Предметом цього договору є послуги (роботи), які можуть полягати у виконанні функцій

певної посади, зокрема функцій головного інженера, відповідальної особи, яка організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних під час їх оброблення, тощо.

Гіг-контракт може бути строковим/безстроковим договором, так як може укладатися на невизначений строк, якщо інший строк не встановлений сторонами у самому контракті чи законі. У разі продовження виконання строкового гіг-контракту обома його сторонами, після закінчення строку його дії, договір вважається продовженим на такий самий строк і на таких самих умовах (ст. 18. Закону).

Даний договір є оплатним. Відповідно до ст. 19 Закону, за виконані протягом місяця роботи (надані послуги) гіг-спеціалісту виплачується винагорода у розмірі, в порядку та в строки, визначені сторонами. Розмір винагороди за гіг-контрактом може встановлюватися за період або розраховуватися залежно від обсягу виконаних робіт (наданих послуг) чи кількості часу, витраченого на їх виконання (надання).

Гіг-контракт також має певні відмінності від цивільно-правового договору, що значно розширює потенціал цих договорів та захист виконавця і його зацікавленості у належному виконанні/наданні послуг. Мова йде про те, що згідно Закону, умови гіг-контракту передбачають права працівників на соціальні гарантії. Гіг-спеціалісти підлягають страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та мають право на допомогу по тимчасовій непрацездатності, мають право на перерву у виконанні робіт (наданні послуг) та допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами. Також необхідно відмітити резидент Дія Сіті зобов'язаний нараховувати та сплачувати єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за гіг-спеціаліста у розмірі, визначеному відповідно до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування".

Отже, можемо відмітити, що незважаючи на новизну конструкції гіг-контракту, цей договір має більше переваг, аніж недоліків. Цей договір має ознаки цивільно-правового договору, а саме він є непоіменованим, двостороннім, оплатним. Враховуючи бум розвитку інформаційного суспільства він є більш гнучким та мобільним, з розширеним переліком соціальних гарантій затверджених на нормативному рівні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Що таке гіг-контракти і які пункти в них варто прописати. Розбір DOU з коментарями експертів. 22.11.2023 URL: <https://dou.ua/lenta/articles/cards-about-gig-contracts/> (дата звернення 10.04.2024р.).

2. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України № 1667-IX від 15.07.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#n37> (дата звернення 10.04.2024р.).

3. Gig economy: how the EU improves platform workers' rights URL: <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20190404STO35070/gig-economy-how-the-eu-improves-platform-workers-rights> (дата звернення 10.04.2024р.).

4. Гіг-економіка URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%96%D0%B3-%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0> (дата звернення 10.04.2024р.).